

דַּרְשֵׁנִי קִרְבְּתְךָ

על פי שיעורו של הרב איתן כהן שליט"א • בית הכנסת פרי מגדים • צפת • השיעור נמסר במוצ"ש פרשת בהעלותך, תשפ"ה

לראות את האור בתוך החשך

"דבר אל אהרן ואמר אליו, בהעלתך את הנרות, אל מול פני המנורה, יאירו שבעת הנרות".

כשאדם נמצא באיזה אולם שהאולם הזה מלא חשך, אם אתה מדליק שם נר, במקום של הנר יש אור, אבל מסביב לנר יש מלא חשך עדן. נר, נכון שיכול להפיג את החשך, אבל זה נר אחד. והחשך מסביבו הוא גדול מאוד. התורה כאן מצוה עלינו שתסתכל על הנר, אל תסתכל על החשך שמסביב.

אם תדע להסתכל כל הזמן על הנר, על האור שנמצא, ולא על החשך שמסביב, תדע לך – יבוא יום ויאירו שבעת הנרות. כל העבודה שלנו כל הזמן, תמיד להסתכל לא על החשך שמסביב. החשך הוא גדול ואת זה כלם רואים. החכמה הגדולה – תסתכל על האור הקטן, איפה שבקשי רואים אותו, שבקשי הוא מאיר. כשתדע להסתכל על הדברים הטובים, אז יאירו שבעת הנרות.

ספור הבחור החלש שהפך למרביץ תורה

ספר איזה בחור: "היינו כמה חברים בישיבה לומדים ביחד, והיה בחור בישיבה שהיה מאוד חלש בלמודים, הוא בקשי למד. אם הוא היה לומד חצי שעה, זה היה משהו גדול בשבילו. עברו שנים, אני התחתנת, גם הוא התחתן. היום אני שומע עליו שהוא מרביץ תורה בישראל, למדן כזה גדול! ואני אומר לעצמי, לא יכול להיות, לא יכול להיות. הבחור הזה? אין סכוי!".

יש אחד שאם הוא לומד טוב, אבל לא הכי הכי, אתה אומר, טוב, אם הוא יתחזק הוא בסוף יהיה משהו. אבל יש בחורים, אתה יודע, אין מה לחפש, אין תקנה.

יום אחד פגשתי אותו ושאלתי אותו איך זה קרה? אמר לי הבחור: 'אני אספר לך מה שהיה. אני ראיתי שבאמת אין לי הצלחה בישיבה, איפה שאני מנסה ללמוד – לא הולך. מה שאני מנסה לעשות ולא הולך. ואתה יודע, אין גם שכל, גם אין לי חשק ללמוד. לקחת את הכל ביחד, החלטתי שאני עוזב את הישיבה'.

"באתי לראש הישיבה ואני אומר לו: הרב, אני לא אשקר את הרב, אני עוזב את הישיבה. למה אתה עוזב? שאל אותי ראש הישיבה. מה, הרב לא יודע? הרב רואה שאני לא לומד, לא עושה כלום בישיבה, אז אני רוצה לעזוב'.

"אומר לו ראש הישיבה: 'תגיד לי, כמה אתה יכול ללמוד הכי הרבה ביום?' הבחור עשה חשבון: 'אם אני אתאמץ הרבה, אני יכול ללמוד שעות ביום. זהו'. 'תגיד לי, כמה המתמיד של הישיבה לומד?' הבחור עשה חשבון: 'המתמיד של הישיבה לומד 14 שעות כל יום'.

"אז אני רוצה להגיד לך, אומר לי ראש הישיבה, אתה יותר מתמיד ממנו, למה? כי אצלך, השעתיים שלך זה שעות שבהם מחמת קשי, וחוץ ל'אומרים: "טוב אחד בצער ממאן שלא בצער", אבל אותו בחור שלומד 14 שעות, יש לו חשק ללמוד, מסתדר לו, הוא כשרוני, הכל זורם, נחמד. אז בחשבון זה עדן יוצא 14 שעות בסך הכל. אבל אצלך, כשאאתה לומד, זה לא שעות, זה 200 שעות כל יום. כל יום אתה עושה 200 שעות!".

"אומר לו הבחור, 'הרב זה לא יכול להיות? מה? למה לא יכול להיות?' פתח לו אבות דרבי נתן (ג, א): 'כתוב בפרוש: "טוב אחד בצער ממאן שלא בצער". כן הרב, אתה יודע, אמרו את זה רק בשביל הפתגם'. 'לא, מה זה פתגם? אם חז"ל אמרו, ככה בשמים מסתכלים עליך. שכשאאתה לומד שעות ביום, הפרוש שאאתה לומד 200 שעות כל יום. אז יוצא שאאתה המתמיד של הישיבה'.

"הבחור הזה לא רוצה לשמע. 'אתה יודע מה? אמר לו ראש הישיבה, בוא נלך לרבי חיים קניבסקי, מה שהוא יגיד – נעשה'. אמרו: בוא נלך'.

הבקור אצל הרב חיים קניבסקי

"הלכו לרבי חיים קניבסקי, הגיעו אליו. אומר לו ראש הישיבה: 'רבי חיים, היום הבאתי לרב את הבחור המתמיד של הישיבה שלי'. 'טוב', אומר הרב חיים, 'המתמיד של הישיבה, איזה יפי'. ואז אומר ראש הישיבה: 'הרב, אני רוצה לספר לך איך הוא המתמיד של הישיבה. הבחור הזה, הרב, קשה לו ללמוד ולא מסתדר לו, והכי הכי הרבה שהוא יכול ללמוד ביום זה שעות. זהו, רק שעות הוא יכול ללמוד ביום'.

"ואני אמרתי לו ששעתיים שלומדים מתוך צער – טוב אחד בצער ממאן שלא בצער. יוצא שהוא לומד כל יום 200 שעות. רבי חיים התרגש מאוד, ראיתי דמעות בתוך העינים שלו. רבי חיים הוריד את הראש, ואמר לבחור: תברך אותי'.

"הבחור: 'מה אני אברך? הבחור לא ידע מה לעשות. רבי חיים אמר: נו... תברך אותי'.

"מה אני אגיד? מה אני אגיד לרבי חיים קניבסקי? אז אמרתי לו: ימלא השם כל משאלות לבך לטובה, זה מה שאמרתי לו'. אומר לי רבי חיים: 'אמן וכן למר'. זהו, יצאנו. אומר לי ראש הישיבה: 'אתה רואה? אמרתי לך, זה ככה, ככה פוסקים פה בארץ, ככה זה גם בשמים'.

"הבחור הגיע לישיבה, וחשב לעצמו: 'ראש הישיבה אומר שאני המתמיד של הישיבה, והרב חיים בקש ממני ברכות. תשמע, חברים ללמוד. חברים ללמוד, לא נעים, חברים ללמוד'.

"מה אני אגיד לך? התחלתי ללמוד. נכון, עלה לי בקשי גדול, אבל התחלתי. כשהשם ראה שהתחלתי ללמוד ובקשי הסתדר, בסוף – לא ביום אחד, עבר כמה זמן – השם פתח לי את הראש, והתחלתי ללמוד. אתה רואה היום, ברוך השם, אני זוכה להרביץ תורה בישראל. אני יודע חצי מהש"ס, יודע, לומד טוב, כשרוני, הכל, הכל נמצא בו'.

המסר: על מה אנחנו מסתכלים?

עכשיו, על מה אנחנו מסתכלים? כשאאתה רואה בחור שלומד שעות ביום, גם לא רצוי, על מה אתה מסתכל? על השעתיים שהוא לומד או על ה-12 שעות שהוא לא לומד? בדרך כלל על מה מסתכלים? על ה-12 שעות שהוא לא לומד. "איזה בטלן זה, איזה בטלן" – על זה אנחנו מסתכלים.

וזה מה שהתורה באה להגיד לנו פה. התורה באה להגיד: "אל תסתכל על ה'חשך', אלא 'תעלה את הנרות', תסתכל על האור". נכון, מסביב מלא חשך, מסכים אתה, אבל אל תסתכל על החשך, תסתכל על האור, ואז יאירו שבעת הנרות, וזו עבודה שלנו היום יומית, כל הזמן, תסתכל על השני בעין טובה, כמה אתה יכול להרים אנשים, כמה אתה יכול לשמח אנשים כשאאתה מסתכל על הדברים הטובים שיש להם.

ספור נוסף – מבחור שעזב לבחור שחזר

אותו דבר ספר בחור ישיבה: למדתי בישיבה. הצלחתי להחזיק בשיעור א', חדש יאול, קצת מחדש שחזר והו, עזבתי. כשעזבתי החלטתי שזהו נמאס לי מהישיבה, באתי הביתה, אמרתי לאמא אני עוזב את הישיבה, לא רוצה להיות בישיבה, גם לא רוצה תחליף כי לא הולך לי. אני נסיתי חדשים, לא הולך לי, מה אני יכול לעשות? אז זהו, שלום.

טוב, מה יעשה עכשיו? כל החדשים האלו יושב בבית, לא רוצה ללכת לשום מוסד, הגיע פסח, פסח – אני הולך לעבד. מה עשה? תלה מודעות, "בחור חרוץ עם מוטיבציה לנקיון, ינקח לכם את הבית לפסח'.

טוב, התקשר אליו הרב חיים ישראל שטרן: "שלום, אתה פרסמת מודעה שאאתה מנקה בתים? אנחנו צריכים נקיון לפסח לבית". הבחור הזה הגיע אליהם הוא בא לנקות את הבית. אז אומר, 'תשמע, אנחנו משלמים לך לפי שעה, מתי שאתה נכנס אתה רושם, כל זמן שאאתה בתוך הבית שלנו יש על זה תשלום'. הוא מאוד שמח.

למחרת הבחור הגיע, אמר לו בעל הבית: "תשמע, בחור ישיבה לפני שמתחיל לעבד, צריך לקבל קפה ועוגה, וזה על חשבוננו, כאלו אתה עובד". טוב, למה לא, קפה ועוגה. הבחור ממש לקבל, הוא בא להרים איזה ספה כבדה, "לא, לא! לבחור ישיבה מאוד רציני אסור לו להרים דברים כבדים. הוא צריך שהראש שלו יהיה שקוע בלמוד'.

וכל הזמן הרב שטרן ואשתו אומרים לו: "אתה בחור ישיבה, איזה כשרוני אתה! תשמע איך נקית פה, אני אומר לך מעט אנשים יכולים לנקות כמו שנקית, תשמע אתה משהו מיוחד, אי אפשר לתאר" ומפה לשם, הבחור גדל.

אחרי פסח הוא אומר להורים שלו, "אמא, אני חוזר לישיבה". "איזה ישיבה אתה חוזר?", "לאותה ישיבה שהייתי", "כן, אבל מי אמר שראש הישיבה ירצה לקבל אותך?", "תתקשרי אליו, שיבקרו". התקשרו לראש הישיבה, ראש הישיבה אמר "תשלחו אותו, נעשה לו מבחן, נראה אם הוא נשאר כמו שהיה אז, או שכבר זה לא מתאים'.

פגש אותו ראש הישיבה, וראש הישיבה רואה שיש לו ממש רצון חזק ללמוד, שאל ראש הישיבה "תגיד לי, מה עבר עליך?" אומר לו "יש סבתא אחת שמאמינה בי שאני יכול ללמוד. יש סבתא אחת שהיא אומרת שאני כשרוני והיא אומרת את זה מכל הלב, היא מאמינה שאני כשרוני. אז אם היא מאמינה שאני כשרוני, מי יודע? אולי באמת אני כשרוני? אני רוצה לחזור ללמוד". וחזר ללמוד.

אז נכון, אתה צודק, יש מסביב הרבה חשך, אל תסתכל על החשך, תסתכל על האור שיש בך.

איפה היצר הרע תופס אותנו?

גם כל אחד מאתנו, איפה היצר הרע תופס אותנו? איפה שאתה לא בסדר. פעם שהיית בסדר, אמרת לעצמך איזה מלה טובה בלבד? פעם שהתפללת, יצאת מבית הכנסת, אמרת "אוי, תודה רבה, השם, איך התפללתי היום?" בכלל לא. אבל יום שלא כוננת בתפלה, אתה יוצא מהיצאה, אתה אומר "אוי איזה יום עבר עלי". למה? למה? ולמה כשיש יום טוב אתה לא אומר לעצמך איזה יום טוב? יש משהו בשם רבי יצחק מברדיצ'וב. אני אומר לכם זה נפלא עד מאוד. יום אחד ספר רבי יצחק מברדיצ'וב: "ישבתי ולמדתי תורה, פתאום הגיע היצר הרע, הוא אומר לי: 'תגיד, אתה לומד תורה? אתה יודע כמה עברות עשית? אתה יודע שהתורה שלך לא עולה למעלה? אתה יודע כמה פגמת למעלה?'".

"אמרתי ליצר הרע: תגיד לי, למה כשאני אוכל ארוחת בקר לא באת לומר 'איך אתה אוכל? אתה יודע כמה פגמת?' הוא לא בא אלי כשאני אוכל, כשאני אוכל הוא רק אומר 'תאכל עוד, רק תאכל'. אה, פתאום אני מגיע ללמודים, אני רק פותח את הקמח, את הנמרה, פתאום 'כמה פגמת, כמה עשית'. סימן שהכל יצר הרע גדול" לא שומע לו יותר.

ספור הרפואה בעין טובה

כל אחד מאתנו צריך להסתכל על השני בעין טובה, "בהעלתך את הנרות", תסתכל על היר, אתה יודע מה אתה יכול לעשות?

ספר השבוע הרב בידרמן, אני אומר לכם, זה ספור לא להאמין. אומר הרב בידרמן, היה איזה יהודי אחד שספר לו את המעשה בעצמו.

לפני כעשר שנים הוא חלה בעין ימין והרואה הדרדר לו עד שנהיה עור בעין אחת. עברה תקופה מסוימת ופתאום גם בעין שמאל מתחילה להדרדר לו הרואה.

אמר לו הרופא "אם לא תטפל בעין שמאל בסוף גם בעין שמאל תהיה עור". טוב, לא היתה ברירה, הלך לרופא, עשה ניתוח בעיניים. לא מספיק שהרופא לא רפא את העיניים, הריס לו את כל הרואה, ואז הוא התחיל לראות רק צללים, כבר לא רואה כלום, גם בעין שמאל.

בני המשפחה התקבצו כלם ביחד, והתחילו לחשב מה אפשר לעשות לרפואת אבא. כל המשפחה אמרו, "מדה כנגד מדה, בואו נתחזק בעין טובה, נדאג להסתכל על השני בעין טובה ולפרגן על הדברים הטובים שיש לכל אחד ואחד. מדה כנגד מדה בורא עולם יתן לאבא שלנו עין טובה".

כל המשפחה קבלו את זה על עצמם. "חדש שלם אנחנו מתחזקים. לפחות פעמים ביום שיעבר עליך שהסתכלת על השני בעין טובה ואמרת לו מלה טובה".

עבר חדש, שבוע אחרי פסח, אבא אומר: "אני מתחיל לראות יותר טוב בעין שמאל, מתחיל לראות יותר טוב". אולי עברו שבועים אחר כך ועין שמאל הבריאה לגמרי, המשפחה אמרו "כל כך זה משפיע בשמים? בואו נמשיך להתחזק עוד כמה זמן".

אולי שלושה חודשים המשיכו להתחזק בזה.

אבא אומר, "אני מתחיל לראות גם בעין ימין, מתחיל לראות גם בעין ימין". הם המשיכו להתחזק, ואבא רואה גם בעין ימין.

עין טובה! מדה כנגד מדה. מה אפשר לעשות בעין טובה? זה מה שהתורה מצפה מאתנו פה. אל תסתכל על החשך, יש מלא חשך, תסתכל איפה שיש את האור, תדע לך, אז יאירו שבעת הנרות.

חשיבות התשובה והתחזקות

עוד דבר, בספור שקרה לנו השבוע [שהתחיל מבצע "עם כלביא"]. זה ספור שכל אחד מאתנו צריך באמת לראות איך אני יכול להתחזק. כל אחד מאתנו צריך לעשות תשובה, לדעת איך אני יכול יותר להתחזק, יותר להרגיש. תרגיש בעצמך שיש לך שני, אם אתה לא מרגיש בעצמך שיש שני, לא עשית תשובה. שכן אדם ידע, אם בן אדם לא מרגיש שהוא עשה שני בעצמו, עדן הוא נמצא כמו שהיה לפני כן.

ותדע לך שכל דבר שכן אדם עושה אותו, באופן איכותי, הוא מרגיש מאוד שני. אם אתה עושה אותו בצורה של כמות, לא באיכות, אתה לא מרגיש את השני בפנים. אבל אם אתה עושה דבר באיכות יותר טובה, אתה מרגיש שני גדול יותר.

אתה יכול להתפלל את כל התפלה, אבל אם יום אחד תתפלל את האבות בכונה, שים את האצבע בתוך הסדור, ותתפלל לאט לאט, שיהי יהיה יותר איכותי. אתה מסיים את התפלה אתה מרגיש "היום התפללתי, היום אני מישוה אחר".

כשאמת לומד עכשיו תורה, אתה אומר "אני רוצה להקנס טפה יותר לעמק, לא משהו גדול, אני רוצה להבין את זה טוב. נכון, עד היום הבנתי כמה בדיעבד, אני רוצה להבין יותר טוב עכשיו, יותר לעמק". כשאמת נכנס יותר לעמק, אתה מרגיש פתאום בעצמך שני פנימי, אתה מרגיש "אני כבר לא אותו אחד שהייתי. אני כבר מישוה אחר", וככה זה בכל מהלך החיים.

אם לוקחים את הבית והופכים את הבית, אתה יודע שהבית שלך זה מקום של השכינה, זה לא עוד בית, זה מקום של שכינה פה, ואתה מתאמץ, איך אני יכול באמת שהבית יהיה יותר איכותי. לפעמים בדברים פשוטים אתה הופך את הבית שלך למקום של שכינה אמיתי.

אבל כל אחד באמת חייב באמת להתחזק כמה שהוא יכול. לא דורשים הרבה, תדעו, לא דורשים הרבה היום, אבל דורשים קצת משהו.

החזק הראשון – למוד תורה

לכן כל אחד באמת יראה להתחזק, והחזק הראשון שאני מזכיר כל הזמן, זה למוד תורה, אין יותר גבוה מזה, אין לא היה, גם לא יהיה, גם לא עתיד להיות, אין יותר דבר שמטרה את הן אדם, מקדש אותו, מוחל לו על כל העונות שהוא עשה, יותר מלמוד תורה, אין! אין יותר גבוה מזה, זה הכי גבוה שיוכל להיות, הכי הכי גבוה שיוכל להיות, החזק הכי גדול שיוכל להיות בעולם, שתלמוד תורה.

ואם תלמוד לעמק, אתה לא יודע איזה זכיות יש לך. קח את כל המצוות כלם, כל המצוות שאנחנו מכירים, תעשה אותם בקדשה, בטהרה, טהרת את המחשבה, שאי אפשר לתאר את הקדשה הזאת, וכנגד זה תשים 'תורה לא לשמה'. תורה לא לשמה, עובר את הכל, ככה מביא בנפש החיים, תורה זה מאוד גבוה, מאוד מאוד גבוה.

לכן החזק הראשון, שהזמן שלנו יהיה מנוצל, וחיב שיהיה לך איזה אתגר, כי כל אחד מאתנו מגיע הביתה, מה יש לך עכשיו לעשות, אין לי מה לעשות, באמת אין מה לעשות, אז אם יש עלונים, קורא קצת עלונים, והולך לישון, זה מה שיש.

אבל אם יש לך אתגר, אני רוצה לסיים את הזהר, זה קל מאוד, לא דורש אפילו מאמץ, הזמן שלך מנוצל.

כמה שאתה תגיד שאתה לא יכול להפעיל את הראש, צודק, אבל יש הרבה דברים פשוטים שאתה יכול לעשות.

כח התפלה

כמה צריך להתפלל על כלל ישראל, באמת צריך להתפלל. ותפלה פועלת ישועות למעלה. חז"ל אומרים שיעצק אבינו התפלל וברכה התפללה והתורה אומרת "ויעתר לו ה'" מה כתוב שמה? "ויעתר לו" אומר רש"י "לו ולא לה". למה "לו ולא לה"? בגלל שאינו דומה תפלת צדיק בן צדיק לתפלת צדיק בן רשע.

תגיד לי זה כל ההבדל? זה כל ההבדל ביניהם? אתה משהו את יצחק אבינו לרבה? דבר ראשון יצחק אבינו עולה תמימה, יצחק אבינו פשט צנארו על גבי המזבח. כל מקום שאנחנו רוצים עת רצון מזכירים את העקדה. כל מקום שאתה אומר רק עת רצון זה עקדה! אי אפשר לתאר מה זה תפלה של יצחק אבינו, איזה עצמה זה.

והשניה, מי זאת השניה? אצל מי גדלה? איזה חנוך היא קבלה? אצל לבן הארמי, רצה לעקר את הכל, רשע מרשע, זה אבא שלה.

אני לא מבין זה החנוך שהיא קבלה, אתה משהו את זה לזה? חז"ל אומרים לא! זה אותו דבר, אותו מדרגה, רק זה אבא שלו צדיק והיא אבא שלה לא צדיק. חוץ מהאבא, אותו דבר בדיק. כדי שנלמד שתפלה של גדול הדור ותפלה שלך זה אותה מדרגה.

תמיד מרגישים "אם ההוא יתפלל, הוא ישפיע, אבל האם אני יכול להשפיע?" באו חז"ל להגיד לך אותה מדרגה, התפלה שלך והתפלה של גדול הדור, אצל אלקים זה אותה מדרגה, לכן תתפלל מעמק הלב. אתה לא יודע מה אתה יכול להשפיע בתפלה שלך, בן אדם לא יודע כמה הוא יכול להשפיע בתפלה שלו.

לעשות חסד אחד עם השני

דבר אחד אחרון, בן אדם יעשה תמיד חסד אחד עם השני, כשאמת עושה עם השני חסד, אתה מעורר למעלה חסדים למעלה בשמים, כל חסד שאתה עושה, כל פעולה טובה שאתה עושה למען השני, אתה מעורר למעלה רחמים. לכן ככל שתעשה יותר חסדים, תעשה יותר טוב לשני, אתה כל כך משפיע בבריאה, לא רק אצלך, אתה משפיע בבריאה כזה טוב, לתת בעולם שיהיה לנו הרבה טוב.

פתאום יבוא מלך המשיח

ומי יודע, אם לא פתאום יבוא מלך המשיח.

הרב אלישיב היה אומר שכל בן אדם צריך לחשב, מי יודע, אולי זה אלול האחרון שיהיה לו, הוא דבר על אלול, אולי זה אלול האחרון שיש, למה? כי אולי המשיח יבוא, אם המשיח יבוא כבר לא יהיה לך יותר אלול, כבר אין יותר חזרה בתשובה.

עכשיו בורא עולם מעורר אותנו, בואו נתחזק שוב פעם, וכל חזק אני אומר לכם מאוד יקר בעיני השם, כל תנועה שכן אדם עושה, תנועות שכן אדם עושה למעלה בשמים מאוד משפיעות, והשם יעזרנו על דבר כבוד שמו, אמן ואמן.